

Praca zrealizowana w ramach projektu pt.

Rozwój energetyki rozproszonej w klastrach energii (KlastER) (www.er.agh.edu.pl)

współfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu badań naukowych i prac rozwojowych Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków GOSPOSTRATEG/umowa nr Gospostateg1/385085/21/NCBR/19

UMOWY CORPORATE PPA

Autorzy:

Krzysztof Fal

Karolina Płońska

Arnold Rabięga

Warszawa, 4 stycznia 2020 r.

SPIS TREŚCI

UMOWY CORPORATE PPA	3
1. Definicja umowy corporate PPA.....	3
2. Modele umów corporate PPA	5
3. Umowy oparte na faktycznej dostawie energii	6
4. Umowy oparte na mechanizmie różnicowym	8
5. Umowy oparte o fizyczną dostawę energii (private wire)	10
6. Proponowane rozwiązania umożliwiające rozpowszechnienie umów cPPA.....	16
SPIS ILUSTRACJI	19
BIBLIOGRAFIA	19

UMOWY CORPORATE PPA

1. Definicja umowy corporate PPA

W polskim porządku prawnym nie występuje definicja umowy corporate PPA. Nie oznacza to jednak, że takie umowy nie są w Polsce zawierane. Według dostępnych raportów¹ liczba zawieranych umów cPPA stale rośnie. Ma to związek z nieustającym wzrostem zainteresowania zieloną energią i niezależnością energetyczną w przedsiębiorstwach. Warto zaznaczyć, że na podstawie obecnie obowiązujących regulacji możliwe jest stosowanie tylko niektórych modeli cPPA.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 Dyrektywy RED II² umowa zakupu odnawialnej energii elektrycznej to umowa, na podstawie której osoba fizyczna lub prawna zgadza się na zakup odnawialnej energii elektrycznej bezpośrednio od producenta energii. Taka definicja określa jedynie ogólną zasadę zawierania umów tego typu, która polega na bezpośredniej sprzedaży energii z OZE przez wytwórcę do odbiorcy. Nie rozróżnia natomiast konkretnych modeli kontraktów cPPA, co pozwala na dużą swobodę w zakresie stosowania umów cPPA.

Przepisy dotyczące długoterminowych umów zakupu odnawialnej energii elektrycznej znajdujące się w Dyrektywie RED II muszą zostać zaimplementowane do polskiego porządku prawnego najpóźniej 30 czerwca 2021 r. Należy zauważyć, że przewidywalne regulacje prawne to jeden z najważniejszych czynników stymulujących rozwój rynku umów cPPA. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rynku, Komisja Europejska w Dyrektywie RED II nakazuje państwom członkowskim dokonanie oceny barier regulacyjnych i administracyjnych dla zawierania umów zakupu odnawialnej energii elektrycznej po to, aby zlikwidować zidentyfikowane bariery i upowszechnić umowy cPPA. Umowy te zgodnie z Dyrektywą RED II nie mogą podlegać nieproporcjonalnym lub dyskryminującym procedurom i opłatom.

Za podstawową barierę w rozwoju cPPA w Polsce uznawany jest brak regulacji w tym zakresie. Zarówno w ustawie Prawo energetyczne³, jak i w Ustawie o odnawialnych źródłach energii⁴ próżno szukać zapisów dotyczących umów zakupu odnawialnej energii elektrycznej. Trend

¹ Np. *Przewodnik po CPPAs. Możliwości kontraktowania dostaw zielonej energii dla przedsiębiorstw*, Fundacja Re-Source Poland Hub.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

³ Ustawa Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 (Dz.U. 2020.833).

⁴ Ustawa o odnawialnych źródłach energii z dnia 20 lutego 2015 (Dz.U. 2020.261).

zawierania tego typu umów pojawił się wśród zagranicznych korporacji w odpowiedzi na wzrost świadomości ekologicznej przedsiębiorstw, trend społecznej odpowiedzialności biznesu oraz możliwość uniezależnienia się od rosnących cen energii na wiele lat. Trendy te dotarły również do Polski, niestety szybciej niż zmieniające się prawo, mimo wielu nowelizacji zarówno ustawy Prawo energetyczne, jak i Ustawy o odnawialnych źródłach energii. Do powszechnego użycia weszła anglojęzyczna nazwa umowy zakupu odnawialnej energii elektrycznej – Corporate Power Purchase Agreement (cPPA).

Warto jeszcze zwrócić uwagę na treść definicji w kontekście stron umowy zakupu odnawialnej energii elektrycznej. Dyrektywa RED II wprowadza możliwość bezpośredniego zakupu energii z OZE przez osobę fizyczną. Umowy typu cPPA są dzisiaj zawierane głównie przez duże przedsiębiorstwa i korporacje, ale wprowadzenie takiej definicji umowy może być podstawą do wprowadzania regulacji dotyczących np. wirtualnego prosumenta.

Pomimo braku regulacji dotyczących umów zakupu odnawialnej energii elektrycznej, takie umowy są w Polsce zawierane na podstawie zasady swobody umów zawartej w przepisach Kodeksu cywilnego. Wydaje się jednak, że wprowadzenie do polskiego porządku prawnego definicji umowy zakupu odnawialnej energii elektrycznej przyspieszy rozwój umów typu cPPA. Pewność prawa to nieodłączny element rozpowszechniania nowych rozwiązań, szczególnie w energetyce. Definicja umowy zakupu odnawialnej energii elektrycznej powinna znaleźć się w ustawie o OZE, aby zapewnić bezpieczeństwo respektowania tego typu umów przez polskie prawo oraz aby stworzyć możliwości rozwoju nowych modeli kontraktowania zielonej energii, chociażby przez prosumentów.

2. Modele umów corporate PPA

Umowy PPA to instrumenty prawne wykorzystywane w modelach biznesowych źródeł energii uznawanych za przynależące do kategorii generacji rozproszonej. Naturalnie zatem mogą one stanowić kolejne narzędzie wykorzystywane w klastrach energii. Nie jest tajemnicą, że umowy PPA lub – mówiąc konkretniej – corporate PPA (cPPA) w Polsce nie są jeszcze stosowane na szeroką skalę. Można jednak przypuszczać, że w najbliższych latach staną się one podstawą rozwoju większych źródeł energii odnawialnej, stopniowo zastępując wygasający system aukcji OZE. W tym celu należy jednak stworzyć przyjazne środowisko legislacyjne, likwidując bariery do wykorzystania tego instrumentu. Należy wobec tego zaprezentować zidentyfikowane modele umów cPPA, by następnie wskazać ewentualne bariery rozwoju poszczególnych typów umów oraz sposoby neutralizacji wskazanych barier. W ramach zidentyfikowanych modeli mogą występować różnice w zakresie obowiązków stron umowy, sposobów rozliczeń czy zakresu odpowiedzialności, co jest absolutnie standardową sytuacją wynikającą z indywidualnych ustaleń pomiędzy stronami umowy.

Umowy PPA można katalogować według różnych kryteriów, ale najpopularniejszym i najbardziej intuicyjnym podziałem jest kategoryzacja wg. sposobu dostawy energii do odbiorcy końcowego tj:

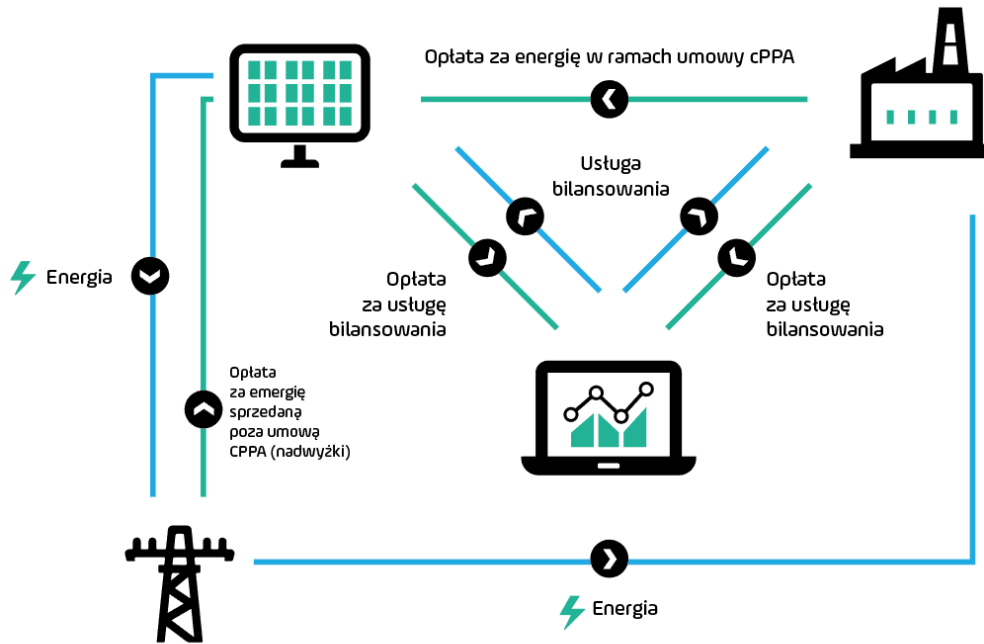
- **umowy oparte na faktycznej dostawie energii,**
- **umowy oparte na mechanizmie różnicowym,**
- **umowy oparte na fizycznej dostawie energii za pośrednictwem wyodrębnionej infrastruktury.**

3. Umowy oparte na faktycznej dostawie energii

Przedmiotem umowy cPPA opartej na faktycznych dostawach energii jest sprzedaż energii elektrycznej od wytwórcy bezpośrednio do odbiorcy. Cena sprzedaży energii ze źródła jest stała lub waloryzowana ustalonym pomiędzy stronami współczynnikiem. Korzyścią dla wytwórcy jest w tym przypadku długoterminowy odbiór produkowanej energii po atrakcyjnej i przewidywalnej cenie. Cena za energię zawarta w kontrakcie cPPA może być niekiedy wyższa niż cena na rynku hurtowym na dzień zawarcia umowy. Mimo wszystko stabilność i przewidywalność stawki energii w długim horyzoncie jest wartością, która skutecznie kompensuje nawet nieco wyższą cenę na dzień zawarcia kontraktu. Ponadto zakup energii wyłącznie ze źródeł odnawialnych nie pozostaje bez znaczenia w wymiarze wizerunkowym.

Umowy cPPA oparte na faktycznej dostawie energii są kłopotliwe o tyle, że godzinowy profil zapotrzebowania na energię elektryczną niemal zawsze będzie niezgodny z profilem godzinowym generacji w źródle, z którego pochodzi energia. Te chwilowe niedobory lub nadwyżki energii należy zatem zbilansować (tzw. bilansowanie handlowe), co odbywa się za pośrednictwem rynku bilansującego. Zarówno odbiorcy, jak i wytwórcy energii rzadko kiedy posiadają odpowiednie kompetencje, narzędzia i kadrę do prowadzenia gry na rynku bilansującym. Z tego względu w omawianym modelu należy znaleźć miejsce także dla trzeciego podmiotu prowadzącego w imieniu stron umowy rozliczenia mające na celu zbilansowanie niezgodności profili produkcji i odbioru energii, czyli inaczej Podmiotu Odpowiedzialnego za Bilansowanie (POB). Funkcję tę można powierzyć spółce obrotu, jednak w tym przypadku istota udziału spółki obrotu skupia się na bilansowaniu handlowym, dlatego dla zachowania porządku podmiot ten będzie określany w niniejszym opracowaniu jako POB. Sposób prowadzenia rozliczeń w zakresie bilansowania handlowego zależeć będzie od postanowień umownych. Możliwym jest również scenariusz, w którym odbiorca obowiązując się odkupić całą energię produkowaną w źródle, prowadząc ewentualną grę na rynku bilansującym we własnym zakresie lub za pośrednictwem wyspecjalizowanego podmiotu.

Fizyczne połączenia pomiędzy wytwórcą a odbiorcą nie mają w tym przypadku znaczenia, ponieważ obie strony przyłączone są do tego samego, krajowego systemu elektroenergetycznego. Odbiorca energii ponosi w tym wypadku standardowe opłaty sieciowe. Umowy zawierane w tym modelu nie muszą mieć zatem wymiaru lokalnego, choć integracja gospodarcza w ramach klastra z całą pewnością sprzyja wykorzystaniu tego rodzaju instrumentów.

Rysunek 1. Schemat modelu opartego na faktycznej dostawie energii

4. Umowy oparte na mechanizmie różnicowym

Umowy cPPA oparte na mechanizmie różnicowym są w gruncie rzeczy czystą formą umowy wzajemnie zobowiązującej, której przedmiotem są transakcje finansowe pomiędzy stronami, zależne od bieżącej sytuacji na rynku energii. Kontrakt różnicowy oparty jest na wzajemnych wypłatach, zależnych od ruchów na rynku hurtowym. W tym układzie wytwórca sprzedaje energię bezpośrednio na rynku hurtowym lub wybranej spółce obrotu. Zakupy energii po stronie odbiorcy również odbywają się w całkowicie standardowy sposób. Jedyną różnicą polega na tym, że łącząca strony umowa PPA zobowiązuje je do wzajemnych wypłat, jeżeli cena transakcyjna będzie inna niżeli wynika z zawartego kontraktu.

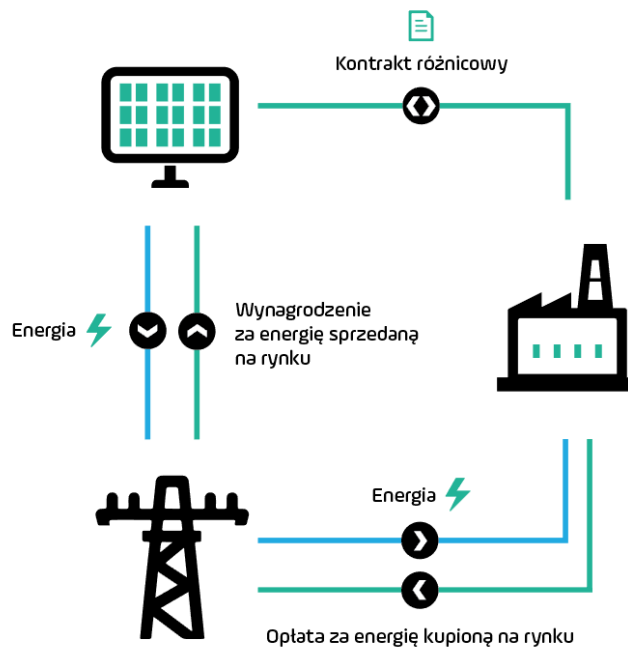
W celu jaśniejszego przedstawienia tego modelu działania należy posłużyć się następującym przykładem: wytwórca energii (W) zawarł z odbiorcą energii (O) umowę cPPA w wariancie kontraktu różnicowego, umawiając się na stawkę w wysokości 300 PLN/MWh. W myśl zawartego kontraktu, strony zobowiązują się do wzajemnych wypłat w zależności od bieżącej sytuacji na rynku energii.

► Przykład I:

W lipcu wytwórca energii (W) sprzedał wyprodukowaną energię na rynku hurtowym po średniej stawce 260 złotych za MWh. W tej sytuacji odbiorca energii (O), z którym W zawarł kontrakt różnicowy, obowiązany jest wyrównać wytwórcy różnicę pomiędzy wartością w kontrakcie PPA a realną stawką na rynku konkurencyjnym. Tego rodzaju rekompensata przynosi identyczny efekt finansowy, co zawarcie przez strony umowy cPPA opartej o faktyczne dostawy energii, gdzie stawkę ustalono na kwotę 300 PLN/MWh. Wytwórca sprzedał bowiem energię po stawce 260 PLN/MWh, otrzymując jednocześnie premię z tytułu kontraktu różnicowego w kwocie 40 PLN/MWh. Natomiast odbiorca, który dokonał transakcji na tym samym rynku, kupując energię po atrakcyjnej cenie 260 PLN/MWh, jako strona kontraktu partycypuje w ryzyku, wypłacając różnicę na konto wytwórcy.

► Przykład II:

W sierpniu wytwórca energii (W) sprzedał wyprodukowaną energię na rynku hurtowym po średniej stawce 350 złotych za MWh. Wysoka cena w tym wypadku dotknęła również odbiorcę, który zmuszony był zakupić energię drożej niż zakładał. W tym przypadku chroni go jednak kontrakt różnicowy, w ramach którego wytwórca zobowiązał się do wypłaty na konto odbiorcy „rekompensaty” stanowiącej różnicę pomiędzy ceną transakcyjną na rynku konkurencyjnym, a stawką ustaloną w kontrakcie cPPA.

Rysunek 2. Schemat modelu opartego na mechanizmie różnicowym

5. Umowy oparte o fizyczną dostawę energii (private wire)

Umowy oparte o fizyczne dostawy energii zakładają istnienie bezpośredniego, fizycznego połączenia pomiędzy odbiorcą a instalacją wytwórcy. Model ten zbliżony jest w istocie do modelu I (Umowy cPPA oparte o faktyczne dostawy energii), z tą jednak różnicą, że dostawa odbywa się nie poprzez krajowy system elektroenergetyczny, a przez bezpośrednie, fizyczne połączenie pomiędzy wytwórcą a odbiorcą. Połączenie to często nazywane jest linią bezpośrednią, nawiązując w ten sposób do konstrukcji prawnej zwanej linią bezpośrednią elektroenergetyczną, zdefiniowaną w art. 3 ust. 11f ustawy Prawo energetyczne. Model ten sprawdzi się w obiektach znajdujących się w swoim bezpośrednim sąsiedztwie. Ominięcie krajowego systemu elektroenergetycznego, a co za tym idzie opłat związanych z korzystaniem z KSE, znacznie zmniejszy koszty, jakie będzie ponosił odbiorca w związku ze zużyciem energii, o ile odcinek fizycznego połączenia pomiędzy instalacją odbiorcy a instalacją wytwórcy nie będzie zbyt długi.

► Bariery prawne rozwoju umów corporate cPPA w Polsce

W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną zidentyfikowane bariery prawne rozwoju cPPA, które dotyczą wszystkich opisanych wcześniej modeli. Na samym początku należy wspomnieć, że barierą, która ma największy wpływ na rozwój rynku PPA, jest niestabilne ustawodawstwo. Potwierdzają to podmioty zainteresowane zakupem energii z OZE w ramach umów cPPA⁵. Ustawa o OZE uchwalona w 2015 r. była już parokrotnie nowelizowana. Kolejna nowelizacja zapowiadana jest jeszcze w tym roku. Niewątpliwie szybki rozwój odnawialnych źródeł energii w Polsce wymaga dynamicznych zmian, również tych regulacyjnych, ale to sprawia, że inwestycje w OZE nadal obarczone są ryzykiem właśnie z powodu braku stabilnego ustawodawstwa.

► Obowiązek uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectw pochodzenia lub uiszczenia opłaty zastępczej

Najpopularniejszym modelem umowy typu corporate PPA jest umowa na fizyczną dostawę energii elektrycznej (fizyczne cPPA). Jest to model, w którym odbiorca nabywa energię elektryczną bezpośrednio od wytwórcy po z góry ustalonej cenie. Energia w tym modelu przesyłana jest poprzez istniejącą infrastrukturę sieciową. Kluczowe w tego typu umowach jest to, że wytwórca będący stroną umowy zobowiązuje się do bezpośredniej sprzedaży energii odbiorcy końcowemu. Na podstawie art. 52 ust. 1 i 2 Ustawy o odnawialnych źródłach energii w zw. z art. 3 ust. 12 ustawy Prawo energetyczne przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące

⁵ Raport Instytutu Jagiellońskiego, *Perspektywy rozwoju Corporate PPA w Polsce. Możliwości kontraktowania dostaw zielonej energii dla przemysłu*, s. 8.

działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii i sprzedające tę energię odbiorcom końcowym podlega obowiązkowi uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia.

Kwestię świadectw pochodzenia, czyli tzw. zielonych certyfikatów, reguluje art. 44 Ustawy o odnawialnych źródłach energii. System wsparcia w postaci świadectw pochodzenia przysługuje wytwórcy energii elektrycznej z OZE w instalacji odnawialnego źródła energii, w której energia elektryczna została wytworzona po raz pierwszy przed dniem wejścia w życie rozdziału 4 tejże Ustawy, czyli przed 1 lipca 2016 r. Wytwórca w tym systemie może przyznane certyfikaty, które mają charakter praw majątkowych, sprzedać na Towarowej Giełdzie Energii, na której działa Rynek Praw Majątkowych. Obrót certyfikatami wynika z nałożonego na OSP i OSD przez ustawę Prawo energetyczne obowiązku zakupu energii ze źródeł odnawialnych oraz obowiązków związanych z nabywaniem i umarzaniem certyfikatów przez przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się sprzedażą energii elektrycznej odbiorcom końcowym.

Wnosząc z powyższego, celem systemu wsparcia w postaci zielonych certyfikatów był nie tylko rozwój instalacji odnawialnych źródeł energii, ale także zapewnienie określonej ilości odnawialnej energii w systemie, tzw. mechanizm wymagalnego portfela energii ze źródeł odnawialnych – mechanizm bardzo podobny do opisywanego w I części raportu Renewable Portfolio Standard funkcjonującego w Stanach Zjednoczonych.

Ustawodawca, tworząc powyżej opisane mechanizmy, nie dostrzegł sytuacji, w której odbiorca końcowy kupuje energię elektryczną z odnawialnego źródła energii bezpośrednio od wytwórcy. Zakładano bowiem, że i tak ewentualna sprzedaż „zielonej” energii będzie odbywała się przez spółkę obrotu. Skutkiem tego jest fakt, iż obecne regulacje ustawy o OZE nie rozróżniają energii wytworzonej w instalacji odnawialnego źródła energii od tej wytworzonej w jednostce konwencjonalnej i nakładają obowiązek umarzania świadectw pochodzenia również na podmioty wytwarzające energię z OZE (jeśli sprzedają energię do odbiorcy końcowego).

Należy zauważyć, że pomimo wielu niedoskonałości systemu zielonych certyfikatów, w kontekście zawierania umów cPPA w lepszej sytuacji są wytwórcy, którzy energię z OZE wyprodukowali po raz pierwszy przed 1 lipca 2016 r., aniżeli wytwórcy niekorzystający z obecnego systemu wsparcia (aukcje). Nie muszą oni nabywać praw majątkowych w postaci świadectw pochodzenia, ponieważ przysługują im one z mocy ustawy. Pozostali natomiast, czyli głównie wytwórcy z nowych instalacji odnawialnych źródeł energii, chcąc sprzedawać energię bezpośrednio odbiorcom, muszą dodatkowo nabywać zielone certyfikaty na rynku, co sprawia, że produkty i ceny oferowane przez takie podmioty w ramach umów cPPA stają się niekonkurencyjne.

Warto dodać, iż jeszcze do niedawna obowiązek nabywania i umarzania świadectw pochodzenia można było spełnić, uiszczając opłatę zastępczą w określonej wysokości za każdą MWh różnicy między ilością energii wynikającą z obowiązku przedstawienia do umorzenia certyfikatów a ilością energii wynikającą ze świadectw pochodzenia, które przedstawił obowiązany podmiot. Jednak w komunikacie Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z lutego 2020 r. można przeczytać, że „podmioty objęte dyspozycją art. 52 ust. 2 ustawy OZE, obowiązane są do realizacji obowiązku, o którym mowa w art. 52 ust. 1 pkt 1 ustawy OZE – w zakresie tzw. obowiązku «zielonego» za rok 2019, w okresie od dnia 1 stycznia 2020 r. do dnia 30 czerwca 2020 r. – oraz za rok 2020 w okresie od dnia 1 lipca 2020 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. – wyłącznie w drodze uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia «zielonych»”.

Powyższe sprawia, że zawieranie umów bezpośredniego zakupu energii elektrycznej staje się mało atrakcyjne zarówno dla przedsiębiorstw wytwarzających energię w instalacji odnawialnego źródła energii, jak i dla odbiorcy końcowego, dla którego taka umowa, oprócz świadomości zasilania się „zieloną” energią, nie generuje żadnych korzyści.

Posługując się przykładem farmy fotowoltaicznej, o mocy 1 MW w roli wytwórcy oraz odbiorcy końcowego niebędącego odbiorcą przemysłowym, o którym mowa w art. 52 ust. 2 pkt. 1 Ustawy o OZE, możemy przyjąć następujące założenia finansowe:

- roczna produkcja z farmy PV: 990 MWh,
- cena rynkowa energii: 250,90 PLN/MWh⁶,
- stawka za energię w systemie wsparcia aukcyjnego: 317,69 PLN/MWh⁷,
- stawka za kontrakt PMOZE_A: 127,91⁸.

Zakładając sprzedaż całej wyprodukowanej energii bezpośrednio do odbiorcy końcowego, podsumowanie finansów wyglądałoby następująco:

- nakłady inwestycyjne: 2 847 650 PLN,
- roczny wolumen energii sprzedanej bezpośrednio do odbiorcy końcowego: 990 MWh,
- rynkowa wartość sprzedanej energii: 248 391 PLN,
- wartość energii sprzedanej po stawce aukcyjnej: 314 513, 10 PLN,
- w tym wartość pomocy publicznej: 66 122,10 PLN,

⁶ Średnia cena sprzedaży energii elektrycznej na rynku konkurencyjnym w I kwartale 2020 roku, wg. informacji Prezesa URE nr 32/2020.

⁷ Średnia cena za energię w aukcji AZ/9/2019 wg. informacji Prezesa URE nr 102/2019.

⁸ Średnia cena zielonego certyfikatu w lipcu 2020 roku, wg. raportu miesięcznego TGE z lipca 2020.

- łączna wysokość opłat z tytułu umorzenia świadectw pochodzenia: 24 503,72 PLN,
- wysokość opłat z tytułu umorzenia świadectw pochodzenia w przeliczeniu na MWh: 24,75 PLN/MWh,
- okres amortyzacji: 10 lat.

Wyliczony na tej podstawie wartościowy próg rentowności przedmiotowej inwestycji wynosi 316,76 PLN/MWh dla farmy dla inwestora zwolnionego z obowiązku umarzania zielonych certyfikatów oraz 343,31 dla podmiotu, na którym ciążyłby obowiązek umarzania zielonych certyfikatów. Różnica wynosi więc w tym przypadku ponad 8%, co w odniesieniu do inwestycji, jaką jest instalacja fotowoltaiczna, ma istotny wpływ na poziom rentowności przedsięwzięcia.

► **Obowiązek uzyskania i przedstawienia do umorzenia prezesowi URE Białych Certyfikatów**

Zgodnie z Ustawą o efektywności energetycznej⁹ przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania lub obrotu energią elektryczną i sprzedające tę energię elektryczną odbiorcom końcowym przyłączonym do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uznawane jest za podmiot zobowiązany. Podmiot zobowiązany w rozumieniu tejże ustawy to podmiot, który obowiązany jest zrealizować przedsięwzięcie służące poprawie efektywności energetycznej u odbiorcy końcowego lub uzyskać i przedstawić do umorzenia Prezesowi URE świadectwo efektywności energetycznej, czyli tzw. biały certyfikat.

Obowiązek pozyskania i umorzenia białych certyfikatów dotyczy w takim samym stopniu wytwórców produkujących energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii, jak i wytwórców ze źródeł konwencjonalnych. Przepisy nie przewidują w tym zakresie żadnych wyjątków w stosunku do tych pierwszych. Ponownie wiąże się to z dodatkowymi kosztami, które musi ponieść strona umowy cPPA będąca wytwórcą i sprzedawcą energii.

► **Akcyza**

Sprzedaż energii elektrycznej odbiorcy końcowemu zgodnie z przepisami ustawy o podatku akcyzowym¹⁰ jest przedmiotem opodatkowania akcyzą.

Ustawa przewiduje zwolnienie z obowiązku akcyzowego energii wyprodukowanej z odnawialnego źródła energii, ale wiąże się to z pozyskaniem zielonych certyfikatów przez

⁹ Ustawa Efektywność energetyczna z dnia 11 czerwca 2016 r. (Dz.U.2020.264).

¹⁰ Ustawa o podatku akcyzowym z dnia 6 grudnia 2008 r. (Dz.U.2020.722).

wytwórcę. Podstawą zwolnienia z akcyzy jest bowiem przedstawienie dokumentu wydanego przez Prezesa URE potwierdzającego umorzenie świadectw pochodzenia. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że podatek akcyzowy nie jest najistotniejszą barierą rozwoju cPPA ze względu na relatywnie niewielki wpływ na finalną cenę energii¹¹.

Analizując powyższe bariery regulacyjne, nie sposób oprzeć się wrażeniu, że ustawodawca, wprowadzając omawiane systemy wsparcia, nie przewidział daleko idących skutków regulacji w stosunku do wytwórców chcących sprzedawać energię z OZE bezpośrednio do odbiorcy końcowego. Systemy, które miały pobudzać rozwój rozproszonej energetyki i promować efektywność energetyczną, spełniły swoją rolę tylko częściowo. Dzisiaj systemy te są jedną z podstawowych barier rozwoju odnawialnych źródeł energii w modelu cPPA. Sprawiają, że umowy bezpośredniej sprzedaży energii z OZE są mało opłacalne zarówno dla inwestora (wytwórcy), jak i odbiorcy.

► Linia bezpośrednia

Kwestia linii bezpośredniej została opisana w **innej części** niniejszego opracowania, jednakże warto zwrócić na nią uwagę także przy opisywaniu największych ograniczeń w rozwoju umów typu cPPA.

Jednym z rodzajów umów cPPA jest umowa typu „private wire”, czyli umowa, która dotyczy zakupu energii od wytwórcy dedykowaną linią bezpośrednią. Jest najprostszą formą fizycznego PPA i w założeniu nie angażuje operatora sieci dystrybucyjnej.

Definicja linii bezpośredniej w polskim porządku prawnym znajduje się w ustawie Prawo energetyczne. Zgodnie z jej treścią jest to **linia elektroenergetyczna łącząca wydzieloną jednostkę wytwarzania** energii elektrycznej **bezpośrednio** z odbiorcą lub linia elektroenergetyczna łącząca jednostkę wytwarzania energii elektrycznej przedsiębiorstwa energetycznego z instalacjami należącymi do przedsiębiorstw od niego zależnych.

Na gruncie przepisów ustawy Prawo energetyczne budowa linii bezpośredniej uzależniona jest od wydania pozytywnej decyzji Prezesa URE. **Ten z kolei może ją wydać po spełnieniu przez wnioskodawcę warunku otrzymania odmowy świadczenia usług przesyłania lub dystrybucji poprzez istniejącą infrastrukturę sieciową.**

Zgodnie z Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie VI ACa 1034/12 „Idea linii bezpośredniej polega na działaniu poza siecią elektroenergetyczną, bez ponoszenia kosztów

¹¹ 5 zł/MWh zgodnie z art. 89 ust. 3 Ustawy o podatku akcyzowym.

działania tej sieci, lecz z ryzykiem związanym z pracą w tak zwanym «systemie wyspowym». Tak więc zgodnie z definicją z art. 3 punkt 11f ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. 1997 r. Nr 54 poz. 348) nie jest linią bezpośrednią linia elektroenergetyczna, łącząca odbiorcę i jednostkę wytwórczą, którzy są przyłączeni do krajowego systemu elektroenergetycznego”.

W praktyce oznacza to więc, że budowa linii bezpośredniej na potrzeby dostarczania energii z OZE do odbiorcy końcowego i zawarcia umowy PPA jest praktycznie niemożliwa. Regulacje dotyczące linii bezpośredniej dedykowane są systemom wyspowym, które są alternatywą do istniejącej sieci. Takie rozwiązanie stwarza konieczność uzyskania koncesji na dystrybucję oraz spełnienia wszystkich obowiązków operatora systemu dystrybucyjnego¹². Podsumowując, w aktualnych warunkach prawnych bezpośrednia sprzedaż energii elektrycznej do odbiorcy wymaga spełnienia warunków, które są niewspółmierne do skali prowadzonej działalności. Zachodzące zmiany technologiczne w sektorze energetycznym wymagają zatem dostosowania przepisów prawa do nowych modeli biznesowych, jak na przykład bezpośrednia sprzedaż energii elektrycznej z rozproszonych źródeł energii do odbiorców końcowych.

► Pozostałe bariery i ograniczenia

Poza opisanymi wyżej barierami warto zwrócić jeszcze uwagę na pozostałe ograniczenia, które równie skutecznie blokują rozwój sprzedaży energii z OZE w modelu cPPA.

Na świecie umowy zakupu energii elektrycznej z OZE upowszechniły się głównie wśród dużych korporacji i przedsiębiorstw energochłonnych. Jak słusznie zauważył dr Christian Schnell, ostatnie regulacje wspierające przemysł energochłonny w zakresie rosnących cen energii wydają się niezgodne z polityką UE, która zakłada przede wszystkim rozwój energetyki opartej o źródła odnawialne¹³. Krajowe zasady przyznawania rekompensat sektorom energochłonnym z tytułu drożejącej pod wpływem wzrostu cen uprawnień do emisji CO₂ energii nie zachęcają do przejścia na zieloną energię. Rekompensaty dostają bowiem te podmioty, które kontraktują energię ze źródeł konwencjonalnych. Dopłaty do zakupu energii nie dotyczą więc energii wytwarzanej w instalacjach odnawialnych źródeł energii, co dyskryminuje odbiorców zasilających się zieloną energią i zniechęca do zawierania umów cPPA.

Ponadto należy zwrócić uwagę na czysto biznesowe ograniczenie w zawieraniu umów typu cPPA. Umowy takie są umowami długoterminowymi, zawieranymi zazwyczaj na 10–15 lat.

¹² Mowa o obowiązkach określonych w szczególności w art. 9g i 9c ustawy Prawo energetyczne.

¹³ Instytut Jagielloński, *Perspektywy rozwoju corporate PPA w Polsce. Możliwości kontraktowania dostaw zielonej energii dla przemysłu*.

Model biznesowy wytwórcy polega na sprzedaży całości wyprodukowanej energii po stałej cenie przez cały czas trwania umowy. Dynamika zmian w gospodarce, jakie zachodzą w Polsce na przestrzeni ostatnich 30 lat, powoduje, że istnieje duża szansa niewypełnienia obowiązków umownych przez stronę będącą odbiorcą energii. To sprawia, że atrakcyjność i „bankowalność” umów cPPA spada. Rozwiązaniem mogą być gwarancje udzielane przez państwo wytwórcy jako system wsparcia dla umów bezpośredniego zakupu energii z OZE.

Taki system działa z powodzeniem w Norwegii. Gwarancje ubezpieczeniowe udzielane są tam wytwórcom, ale mogą je otrzymać również banki i inni kredytodawcy finansujący nabycie energii. Gwarancja udzielana jest na wypadek braku możliwości wykonania zobowiązania umownego przez odbiorcę na okres od 7 do 25 lat¹⁴.

6. Proponowane rozwiązania regulacyjne umożliwiające rozpowszechnienie umów cPPA

Punktem wyjścia do stosowania wszelkiego rodzaju wyłączeń od generalnych zasad przyjętych w porządku prawnym jest zdefiniowanie punktu odniesienia, w stosunku do którego te wyłączenia mają mieć zastosowanie. Jak już sygnalizowano w poprzednich częściach niniejszego opracowania, akty prawa polskiego nie znają pojęcia umowy PPA i w żaden sposób nie odnoszą się do sytuacji, w której energia elektryczna stanowi przedmiot bezpośredniej transakcji pomiędzy wytwórcą a odbiorcą tej energii. Ogromny postęp technologiczny generacji rozproszonej wymusza na ustawodawcy nowelizację ustaw będącą konsekwencją głębokich zmian, jakie zaszły w sektorze energetycznym w ciągu ostatnich kilkunastu lat. Potrzeba ta została dostrzeżona na poziomie wspólnotowym, stąd Dyrektywa RED II w art. 2 ust. 17 zawiera definicję umowy PPA. Pierwszym krokiem do legislacyjnego uporządkowania kwestii dostarczania energii w formule PPA jest zatem zdefiniowanie na poziomie ustawowym tego rodzaju transakcji, co i tak wymuszone jest przez konieczność implementacji postanowień dyrektywy RED II najpóźniej do 30 czerwca 2021 roku.

Kształt umów PPA jest co do zasady indywidualną kwestią stron umowy i nie powinien być ograniczany przez ustawodawcę, z tego względu sugeruje się wykorzystanie klauzul generalnych, pozostawiając dużą swobodę w zakresie ustalania poszczególnych obowiązków stron, na kształt definicji zawartej w dyrektywie, tj.:

„Umowa zakupu odnawialnej energii elektrycznej – umowa, na podstawie której osoba fizyczna lub prawna zgadza się na zakup odnawialnej energii elektrycznej bezpośrednio od producenta energii”.

¹⁴ Tamże.

Przytoczona powyżej definicja umowy PPA zawarta w dyrektywie RED II w literalnej wykładni dedykowana jest wyłącznie osobom prawnym i osobom fizycznym, wykluczając niejako podmioty nieposiadające osobowości prawnej, jak np. spółki osobowe. W definicji przytoczono również pojęcia nieznajdujące odzwierciedlenia w brzmieniu przepisów ustawy Prawo energetyczne i Ustawy o OZE. Z tego względu, mając na uwadze specyfikę polskiego porządku prawnego, proponuje się transpozycję przepisów dyrektywy poprzez wdrożenie definicji w następującym brzmieniu:

„Umowa bezpośredniego zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii – umowa, na podstawie której odbiorca końcowy zgadza się na zakup energii elektrycznej bezpośrednio od wytwórcy energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych”.

Mając możliwość odwołania się do konkretnych instytucji prawnych, ustawodawca może likwidować kolejne, zdefiniowane wcześniej bariery rozwoju umów cPPA w Polsce. Jedną z nich są opisane wcześniej obowiązki w zakresie umarzania świadectw pochodzenia i świadectw efektywności energetycznej, o których mowa odpowiednio w art. 52 ust. 1 i 2 Ustawy o OZE oraz art. 10 ust. 1 Ustawy o efektywności energetycznej. W celu neutralizacji opisanych powyżej barier proponuje się dodać do przedmiotowych ustaw przepisy wyłączające opisane obowiązki, tj.:

- W odniesieniu do obowiązku, o którym mowa w art. 52 ust. 1 i 2 Ustawy o OZE, poprzez dodanie przepisu w brzmieniu:

„Obowiązku, o którym mowa w ust. 1 nie stosuje się w odniesieniu do energii będącej przedmiotem umowy bezpośredniego zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, o której mowa w art. 2 ust. ...”.

- W odniesieniu do obowiązku, o którym mowa w art. 10 ust. 1 Ustawy o efektywności energetycznej, poprzez nadaniu art. 10 ust. 3 następującego brzmienia:

„Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy:

- 1) przedsiębiorstwa energetycznego sprzedającego ciepło odbiorcom końcowym, jeżeli łączna wielkość zamówionej mocy cieplnej przez tych odbiorców nie przekracza 5 MW w danym roku kalendarzowym;
- 2) energii elektrycznej będącej przedmiotem umowy bezpośredniego zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, o której mowa w art. 2 ust. Ustawy o odnawialnych źródłach energii”.

Kolejną zdefiniowaną barierą prawną są obowiązki akcyzowe, wynikające z art. 9 Ustawy o podatku akcyzowym. Ustawodawca w art. 30 ust. 1 tejże ustawy co prawda zwalnia z akcyzy energię elektryczną wytwarzaną z odnawialnych źródeł energii, jednakże pod warunkiem przedstawienia dokumentu umorzenia świadectwa pochodzenia (tzw. zielonego certyfikatu). W przypadku zatem wyłączenia spod obowiązku umarzania świadectw pochodzenia energii elektrycznej sprzedawanej w formule cPPA, zwolnienie, o którym mowa w art. 30 ust. 1 nie znajdzie zastosowania. Proponuje się zatem poszerzyć katalog zwolnień akcyzowych zawarty w art. 30 poprzez dodanie przepisu w przykładowym brzmieniu:

„Zwalnia się od akcyzy energię elektryczną będącą przedmiotem umowy bezpośredniego zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, o której mowa w art. 2 ust. ... Ustawy o odnawialnych źródłach energii”.

NINIEJSZY RAPORT MA CHARAKTER TECHNICZNY. ZA POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWĄ I STYLISTYCZNĄ TEKSTU ODPOWIADAJĄ AUTORZY. ZESPÓŁ REDAKCYJNY TYLKO W NIEWIELKIM STOPNIU WPŁYNAŁ NA FORMĘ RAPORTU – W CELU UJEDNOLICENIA WSZYSTKICH PUBLIKOWANYCH W TYM DZIALE TEKSTÓW.

SPIS ILUSTRACJI

RYSUNEK 1. SCHEMAT MODELU OPARTEGO NA FAKTYCZNEJ DOSTAWIE ENERGII.....	7
RYSUNEK 2. SCHEMAT MODELU OPARTEGO NA MECHANIZMIE RÓŻNICOWYM.	9

BIBLIOGRAFIA

- [1] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Art. 2 pkt. 14).
- [2] Fundacja Re-Source Poland Hub (październik 2020). *Przewodnik po CPPAs. Możliwości kontraktowania dostaw zielonej energii dla przedsiębiorstw*, <http://resourcepoland.pl/>, dostęp: 30 września 2020.
- [3] Informacja Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (nr 32/2020) w sprawie ceny sprzedaży energii elektrycznej na rynku konkurencyjnym w I kwartale 2020 roku (2020).
- [4] Informacja Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki Nr 102/2019 w sprawie ogłoszenia wyników Aukcji Zwyczajnej nr AZ/9/2019 (2019).
- [5] Instytut Jagielloński (luty 2020), *Perspektywy rozwoju Corporate PPA w Polsce. Możliwości kontraktowania dostaw energii dla przemysłu*, <http://jagiellonski.pl/>, dostęp: 15 listopada 2020.
- [6] S.A., Towarowa Giełda Energii (lipiec 2020), *Podsumowanie działalności TGE w lipcu 2020 r.*, <https://tge.pl/>, dostęp: 15 listopada 2020.
- [7] Ustawa Efektywność energetyczna z dnia 11.06.2016 r. (Dz.U.2020.264) (2016).
- [8] Ustawa o podatku akcyzowym z dnia 6 grudnia 2008 (Dz.U.2020.722) (2020).
- [9] Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. 1997 Nr 54 poz. 348) art. 9g, 9c.
- [10] Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.